

Ny design för Undersökningarna av barns levnads- förhållanden 2023

Metodförändringar, statistiska resultat
m.m.

Sveriges officiella
statistik

[Infoga bild här via knappen bilder.
Vill du inte ha logga här radera
denna text]

[Infoga bild här via knappen bilder.
Vill du inte ha logga här radera
denna text]

Ny design för Undersökningarna av barns levnadsförhållanden 2023

Metodförändringar, statistiska resultat m.m.

Producent SCB, Statistiska centralbyrån
Avdelningen för social statistik och analys
171 54 Solna
010-479 40 00

Förfrågningar Helena Rudander
010-479 41 24
barnulf@scb.se

Du får kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.
Vi vill dock att du uppger källa på följande sätt:
Källa: SCB, Ny design för Undersökningarna av barns
levnadsförhållanden 2023 Metodförändringar, statistiska resultat m.m.
Levnadsförhållanden 2024:1

The new design of the Living Conditions Survey of Children 2023: methodological changes and statistical results

Producer Statistics Sweden, Social Statistics and Analysis Department
SE-171 54 Solna, Sweden
+46 10-479 40 00

Enquiries Helena Rudander
+46 10-479 41 24
barnulf@scb.se

You may copy and otherwise reproduce the contents in this publication.
However, remember to state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, The new design of the Living Conditions
Survey of Children 2023: methodological changes and statistical results.
Living Conditions 2024:1.

ISSN: 1654-1707 (Online)
URN:NBN:SE:SCB-2023-LEBR2401_pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Förord

Undersökningarna av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF) utgör sedan 2001 en viktig källa för att följa levnadsförhållanden för barn. I undersökningen ställs frågor kring bland annat barns fysiska och psykiska hälsa, ekonomi, boende, sociala relationer och fritidsaktiviteter.

År 2021 gav regeringen SCB i uppdrag att utveckla datainsamlingen för Barn-ULF (S2021/04974, 2021) med anledning bland annat av det minskade antalet svarande i de senaste undersökningarna. Inom ramen för uppdraget har SCB utvecklat en alternativ insamlingsmetod som visat sig både ökade kvaliteten och möjligheten att beskriva och jämföra barns levnadsförhållanden, utan att kostnaderna för insamlingen ökar.

SCB fick genom regeringsbeslut den 7 juli 2022 (S2022/03301 delvis) i uppdrag att implementera den nya insamlingsmetoden för Barn-ULF. Denna rapport innehåller en beskrivning av insamlingen samt en redovisning av utvalda resultat inom olika områden av barns levnadsförhållanden.

Arbetsgruppen som ansvarat för genomförandet av den nya Barn-ULF har bestått av Gustaf Andersson, Jessica Baldgrim, Jannis Kalpouzos, Hanna Karlsson, Nikolaus Koutakis, Jens Malmros, Vitor Miranda (projektledare), Anna Nyman (projektledare), Helena Rudander och Fredrik Scheffer.

SCB i mars 2024

Thomas Helgeson
Sektionschef

Marie Lideus
Enhetschef

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	5
Inledning	6
Genomförande av undersökningen	8
Datainsamling	8
Kontaktstrategi	8
Frågeformulär	8
Bakgrundsuppgifter från andra register	9
Redovisningsgrupper	9
Starkare statistiska underlag med ny design	11
Förändringar i urvalsdesign och högre svarsandel	11
Större dataunderlag	12
Antal svarande	12
Mer precisa skattningar	13
Resultat	16
De flesta mår bra och är nöjda med sig själva	16
Pojkar och flickor från välbärgade bostadsområden dricker alkohol oftare	16
Barn med funktionsnedsättning blir sämre behandlade- och trivs sämre i sin klass	17
Barn till föräldrar med eftergymnasial utbildning får oftast hjälp med läxor	18
Fler flickor än pojkar har inte råd att köpa sådant som andra jämnåriga har	19
Bland dem som skolkar är majoriteten svenskfödda flickor med en inrikes resp. en utrikes född förälder	20
Referenser	21

Sammanfattning

SCB har genomfört Undersökningarna av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF) sedan 2001. Undersökningen har fram till 2019 genomförts som en tilläggsundersökning till Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) som riktar sig till den vuxna befolkningen. På grund av ett ökat bortfall och förändringar i designen för ULF tillsatte SCB under 2019 en arbetsgrupp för att utveckla Barn-ULF. Resultatet av arbetet blev att Barn-ULF framöver kommer att genomföras som en fristående undersökning med webbintervjuer som huvudsaklig insamlingsmetod.

År 2022 gav regeringen SCB därför i uppdrag att införa insamlingen med den nya metoden under 2023. Denna rapport innehåller en beskrivning av insamlingen samt en redovisning av utvalda resultat inom olika områden av barns levnadsförhållanden.

Rapporten presenterar den aktuella situationen från ett urval av barns levnadsförhållanden, redovisat efter några av redovisningsgrupperna som exempel på vilka möjligheter som nya Barn-ULF har. De resultat vi väljer att lyfta fram i denna rapport är följande:

- De flesta 12–18-åringar mår bra och är nöjda med sig själva även om det är tydligt att flickor inte mår lika bra eller är nöjda med sig själva jämfört med pojkar.
- Pojkar och flickor från välbärgade bostadsområden dricker alkohol oftare än barn som bor i mindre välbästa bostadsområden.
- Barn med funktionsnedsättning blir sämre behandlade och trivs sämre i sin klass än sina klasskamrater som inte har någon funktionsnedsättning.
- Barn som har föräldrar som har eftergymnasial utbildning får oftast hjälp med läxor jämfört med barn till andra föräldrar.
- Flera flickor än pojkar, oavsett sitt hushålls inkomstnivå, upplever att de inte har råd att köpa sådant som andra jämnåriga har.
- Andelen som skolkar är störst bland flickor med en utrikes och en inrikes född förälder jämfört med barn till andra föräldrar.

Inledning

Sedan 2001 har SCB genomfört Undersökningarna av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF). Undersökningen riktar sig till barn i åldrarna 12–18 år¹ och avser att ge en bild av hur barn har det och hur de upplever sin vardag. Deltagande barn tillfrågas om områden som till exempel ekonomi och materiella resurser, fritid, hälsa, relationer och situationen i skolan. Statistiken utgör en viktig källa till jämförelser mellan olika grupper och ger möjlighet att följa statistiken över tid. Bland användarna av statistiken finns exempelvis Regeringskansliet och Barnombudsmannen. Barn-ULF är sedan 2018 officiell statistik.

Barn-ULF har fram till och med 2019 genomförts som en tilläggsundersökning till Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) som riktar sig till den vuxna befolkningen. Under åren 2001–2005 genomfördes intervjuerna som besöksintervju i samband med intervjutillfället i ULF. År 2006 påbörjades en övergång till telefonintervjuer för både ULF och Barn-ULF och ifrån 2007 till och med 2019 skedde all datainsamling med telefonintervjuer.

Svarsbortfallet har ökat över tid och skattades till 72 procent i 2017 (SCB, 2019). Det var då så stort att användarna inte kunde göra de analyser de ville. Bland annat var det grupper, exempelvis barn med ensamstående föräldrar, barn med utländsk bakgrund och barn som har en funktionsnedsättning, som i undersökningen innehöll för få svarande för att kunna redovisas. Det låga antalet svarande medförde dessutom att det blev svårt att göra jämförelser även för grupper som kunde redovisas eftersom osäkerhetstalen blev stora.

Med anledning av det ökade bortfallet har SCB tagit fram en ny design för Barn-ULF. Den nya undersökningen genomfördes 2023 som en fristående undersökning med insamling via webbenkät som huvudsaklig insamlingsmetod. Möjlighet till intervjuer via telefon erbjöds om barnet av någon anledning inte kunde svara via webbenkät.

Det finns flera fördelar med den nya undersökningen. En fristående undersökning har underlättat implementeringen av en större urvalsstorlek eftersom urvalsdesignen bestäms oberoende av urvalsstorlek och design i ULF.

Den nya insamlingsmetoden både ökade kvaliteten och möjligheten att beskriva och jämföra barns levnadsförhållanden, utan att kostnaderna

¹ Före 2015 riktade sig undersökningen till barn i åldrarna 10–18 år.

för insamlingen ökade (SCB 2022). Ett större antal svarande barn har minskat osäkerheten i skattningarna jämfört med den tidigare undersökningen.

Förutom en beskrivning av genomförandet av den nya undersökningen innehåller denna rapport även en redovisning av utvald statistik från undersökningen inom olika områden av barns levnadsförhållanden. Ytterligare statistik från årets undersökning samt omfattande dokumentation av statistikens kvalitet och dess framställning finns på SCB:s hemsida (<https://www.scb.se/le0106>).

Genomförande av undersökningen

Datainsamling

Uppgifter till undersökningen samlades in från barnen under hösten 2023, där de själva angav sina svar i ett webbformulär. Om de av någon anledning inte kunde svara via webbformuläret fanns även möjligheten att lämna sina svar via en telefonintervju. Denna intervju kunde då ske indirekt med en förälder (alternativt någon annan som kände barnet väl) eller direkt med barnet. Information om detta gavs i introduktionsbrevet.

Kontaktstrategi

Inbjudan till undersökningen skapades utifrån de mallar för missivbrev som används på SCB. Tre olika missivbrev skickades ut per post: ett direkt till barn 15–18 år, ett till målsman för barn 12–14 år samt ett följebrev till barn 12–14 år. Följebrevet var anpassat till den yngre åldersgruppen genom exempelvis instruktioner i bilder om hur enkäten besvaras. Därutöver skickades påminnelser i tre omgångar till de urvalspersoner som ej skickat in svar. Missivbrevet till vårdnadshavare gjordes även tillgängligt på engelska. Som tack för sin medverkan erbjöds barnen en biobiljett eller ett presentkort.

Frågeformulär

Frågeformuläret i Barn-ULF har granskats och testats löpande sedan 2001 av SCB:s mättekniker, och kan anses vara väl genomarbetat. Inför övergången till insamling via webb, gjordes en mätteknisk översyn av formuläret samt kognitiva intervjuer där formuläret testades på ett antal presumtiva respondenter. Detta resulterade i ett antal mindre förändringar i formuläret. Därefter genomfördes även ett projekt där en testpanel av barn fick svara och kommentera de frågor som ingick i formuläret.

När det gäller design av formuläret fanns framför allt två utmaningar, frågor om barnets boende och fråga om funktionsnedsättning. I den tidigare Barn-ULF redovisades barnets boende utifrån frågor till föräldrarna samt en bekräftande fråga till barnet. Detta behövde nu utredas genom frågor direkt till barnet. Dessa frågor kan vara känsliga, främst om följdfrågor ställs om förälder barnet inte har. Ett olöst problem är följdfrågor till barn med samkönade föräldrar, främst separerade samkönade föräldrar. Det beslutades att det i nuläget är alltför komplicerat att åtgärda detta i relation till det låga antal uppgiftslämnare som berörs.

När det gäller att fråga om barnen har någon funktionsnedsättning valde SCB att använda samma fråga som Folkhälsomyndigheten ställer i Skolbarns hälsovanor. Det är en beprövad frågeformulering, utarbetad och granskad i såväl nationellt som internationellt samarbete, och ger möjlighet till jämförbarhet. Frågor om funktionsnedsättning kan dock komma att förändras i framtiden, inte minst utifrån resultatet av utredningen ”Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola” (SOU 2023:95).

För övrigt har de frågor som ställs i undersökningen setts över i sin helhet, vilket medfört att några mindre ändringar av formuleringar har gjorts samt anpassningar av text för insamling via webbenkät.

Bakgrundsuppgifter från andra register

För att minska uppgiftslämnarbördan samt säkra uppgifter som kan vara svårt för barnet att svara på hämtas vissa bakgrundsuppgifter in från andra register på SCB. Detta gäller uppgifter dels om barnen själva (t.ex. vistelsetid), dels om föräldrarna (exempelvis sysselsättningsstatus, utbildningsnivå), vilket medför att statistiken kan delas in i fler redovisningsgrupper. Registeruppgifter om skolform och årskurs är inte tillräckligt uppdaterade för undersökningens behov då följdfrågor baserat på skolsituation ställs i formuläret.

Redovisningsgrupper

I och med att undersökningen nu är fristående med eget urval kan fler barn intervjuas, vilket ger flera fördelar för statistikredovisning och analyser. Bland annat kan fler redovisningsgrupper redovisas och flera av tidigare redovisningsgrupper kan redovisas på en mer detaljerad nivå. Därutöver innebär fler barn i svarsunderlaget att skattningar kan redovisas med högre precision (lägre osäkerhetstal/felmarginal), vilket i sin tur medför djupare kunskap om barns levnadsförhållanden och skillnader mellan olika delgrupper.

Nya redovisningsgrupper som tillkommit är:

- Vistelsetid i Sverige (inkl. född i Sverige)
- Funktionsnedsättning
- Föräldrarnas sysselsättning
- Familjens ekonomi (grupperat efter hushållets inkomster)
- Boende (äganderätt, bostadsrätt, hyresrätt)

Mer detaljerade redovisningsgrupper gäller för:

- Hushållstyp (bor med båda föräldrarna, mest/helt med mamma, mest/helt med pappa osv.)
- Utländsk och svensk bakgrund
- Föräldrarnas högsta avklarade utbildningsnivå

Samma redovisningsgrupper som tidigare Barn-ULF:

- Ålder
- Årskurs
- Urbaniseringsgrad (tidigare enligt SKR, fr.o.m. 2023 enligt EU)

Redovisning av statistiken finns i SCB:s statistikdatabas.

Starkare statistiska underlag med ny design

I detta kapitel beskrivs centrala förändringar i designen av Barn-ULF, där särskild tonvikt läggs på jämförelser med den tidigare utformningen av urvalsdragning och insamling. Jämförelser av ett urval av utvärderingsmått presenteras även i detta avsnitt för att påvisa de positiva effekter som har uppnåtts med den nya designen. För mer information om den senaste undersökningsomgången hänvisas till aktuell kvalitetsdeklaration och Statistikens framställning (<https://www.scb.se/le0106>).

Förändringar i urvalsdesign och högre svarsandel

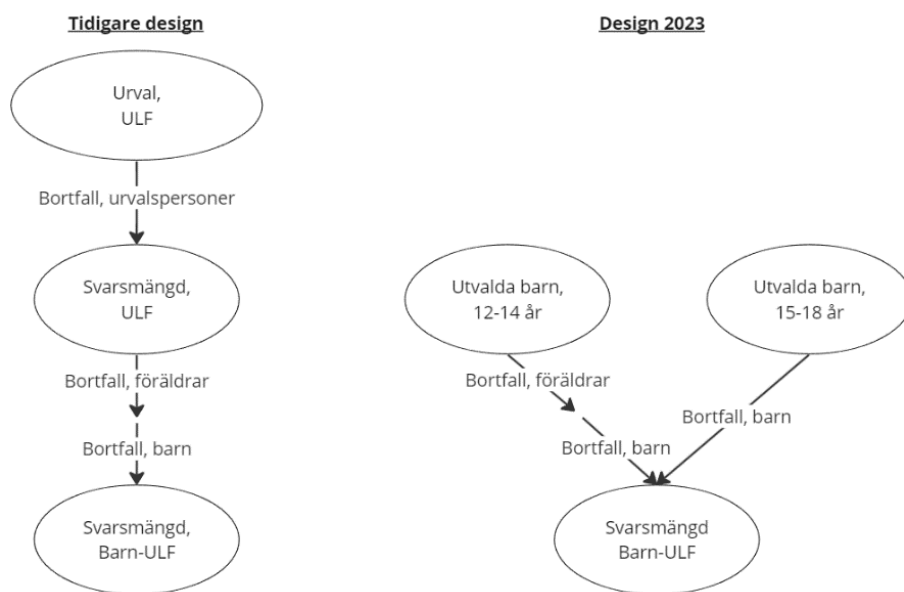
Barn-ULF genomfördes fram till 2019 som en tilläggsundersökning till de årliga Undersökningarna om levnadsförhållanden (ULF). Svarande urvalspersoner i ULF tillfrågades om det finns barn i åldern 12–18 år som bor minst halva tiden i samma hushåll som urvalspersonen och som är urvalspersonens barn eller urvalspersonens make/maka/sambos barn. Om både urvalspersonen i ULF och barnet gav sitt medgivande till deltagande genomfördes en telefonintervju med barnet.

I Figur 1 presenteras en schematisk bild av den tidigare urvalsdesignen jämfört med urvalsdesignen i 2023 års undersökning. Den tidigare urvalsdesignen innebar att bortfall uppstod i flera steg. Bortfall uppstod först bland urvalspersoner i ULF, vilket medförde att det uppstod bortfall av barn boende i samma hushåll som dessa. Därefter uppstod bortfall bland barn där urvalspersonen i ULF inte givit sitt medgivande till barnets medverkan. Slutligen uppstod bortfall av barn som inte själva ville delta i undersökningen. För uppgifter som samlades in under år 2017 skattades individbortfallet till drygt 70 procent, vilket innebar en svarsandel på ca 30 procent; se SCB (2019) för en beskrivning av skattning av svarsandel. Den låga svarsandelen medförde stor osäkerhet hos skattningar särskilt i små redovisningsgrupper och det förekom även att skattningar inte kunde redovisas alls på grund av få svarande.

I den nya designen fungerar Barn-ULF som en fristående undersökning där urvalet av barn dras direkt från mängden folkbokförda barn i åldrarna 12–18 år. Detta ger en hög grad av flexibilitet gällande urvalsdesign och innebär exempelvis att urvalsstorleken för Barn-ULF kan väljas oberoende av ULF. När Barn-ULF inte längre ges som en tilläggsundersökning till ULF påverkas inte heller bortfallet i Barn-ULF av bortfall i ULF.

Urvalet i den nya designen dras som ett stratifierat oberoende slumpmässigt urval där stratifieringen ges av ålder, kön och huruvida introduktionsbrev skickas direkt till barnet eller till barnets vårdnads-

havare. Urvalsstorleken uppgick 2023 till 30 210 barn. Urvalsdesignen innebär att bortfallets beroende av urvalspersoner i ULF försvinner. Vidare bestämdes att utskick ska gå till vårdnadshavare för barn i åldrarna 12–14 år och direkt till det utvalda barnet för barn i åldrarna 15–18 år. Därmed innebär den nya urvalsdesignen betydelsefulla skillnader i bortfallsstruktur jämfört med den tidigare designen.

Figur 1. Illustration av skillnader mellan den tidigare urvalsdesignen och urvalsdesignen 2023.

Större dataunderlag

Som en del i införandet av den nya undersökningsdesignen genomfördes ett experiment för att utvärdera möjliga insamlingsmetoder och effekten av dessa på möjligheten att redovisa statistik med önskad kvalitet. För mer information om experimentet hänvisas till SCB (2022).

I utvärderingen av experimentet jämfördes utfallen av kombinerad insamling med telefonintervjuer och webbinsamling med enbart webbinsamling. Utvärderingen visade att de båda insamlingsmetoderna kan betraktas som likvärdiga givet att det totala antalet svarande är lika stort. Givet att det med enbart webbinsamling är möjligt att välja en större urvalsstorlek för samma insamlingskostnad togs beslutet att Barn-ULF ska genomföras med insamling via webbenkät tillsammans med intervjuer via telefon vid behov.

Antal svarande

Svarsandelen i Barn-ULF 2023 var 38 procent och svarsmängdens storlek uppgick till 11 237 barn. Detta kan jämföras med Barn-ULF för de sammanslagna åren 2018–2019, där telefonintervjuer användes som

insamlingsmetod och den totala svarsmängden uppgick till 1 178 barn. Tabellen nedan visar antalet svarande barn 2018–2019 jämfört med 2023. Skillnader redovisas totalt samt uppdelat på ett urval av jämförbara redovisningsgrupper².

Tabell 1. Antal svarande barn i Barn-ULF
Jämförelse mellan tidigare och ny design.

Redovisningsgrupp	Flickor			Pojkar			Båda kön		
	2018–2019	2023	Skillnad	2018–2019	2023	Skillnad	2018–2019	2023	Skillnad
Totalt	607	6 067	5 460	571	5 170	4 599	1 178	11 237	10 059
12–15 år	382	3 184	2 802	349	2 813	2 464	731	5 997	5 266
16–18 år	225	2 883	2 658	222	2 357	2 135	447	5 240	4 793
Hushållets högsta utbildningsnivå: gymnasial	178	1 697	1 519	153	1 340	1 187	331	2 884	2 706
Hushållets utbildningsnivå: eftergymnasial	419	4 335	3 916	415	3 806	3 391	834	8 141	7 307
Bakgrund: utländsk	138	1 261	1 123	111	1 052	941	249	2 313	2 064
Bakgrund: svensk	469	4 806	4 337	460	4 118	3 658	929	8 924	7 995

Källa: Barn-ULF 2018–2019 samt Barn-ULF 2023, Statistikdatabasen, SCB.

Tabellen visar bland annat att antalet svarande var litet för flera redovisningsgrupper med den tidigare designen, där exempelvis enbart 138 flickor med utländsk bakgrund ingick i svarsmängden. Vidare visar tabellen att antalet svarande ökat noterbart år 2023 jämfört med 2018–2019, både totalt sett och inom de redovisningsgrupper som jämförts. Totalt sett ökade svarsmängden med 10 059 barn mellan år 2018–2019 och 2023.

Mer precisa skattningar

Som en följd av den ökade svarsmängden med den nya designen kan skattningar redovisas med högre precision. I tabellen nedan jämförs felmarginaler för ett urval av andelsskattningar år 2018–2019 och 2023. Undersökningsvariablerna som ingår i tabellen har valts för att ge en bred bild av undersökningens olika ämnesområden samt utifrån jämförbarhet mellan undersökningsomgångarna i termer av variabeldefinitioner. Felmarginale redovisas totalt samt för ett urval av jämförbara redovisningsgrupper.

² Antal svarande för 2018–2019 gäller undersökningsvariabeln ”Idrott i förening/klubb”. Partiellt bortfall medför att antalet svarande kan variera något mellan undersökningsvariabler. Antal svarande för Barn-ULF 2023 utgår från undersökningsområdet ”Fritid”, där bland annat ”Idrott i förening/klubb” ingår.

Tabellen nedan visar att andelsskattningar redovisas med 1–3 procentenheters felmarginaler med den nya designen för en majoritet av skattningarna. Detta kan jämföras med år 2018–2019 där felmarginalerna för undersökningsvariablerna uppgick till i genomsnitt 5,4 procentenheter. Både totalt och för de redovisningsgrupper som jämförs kan betydelsefulla precisionsvinster urskiljas, bland annat för barn med utländsk bakgrund. Exempelvis kan skattningen av andelen pojkar med utländsk bakgrund som är hemma hos kompisar minst en dag i veckan redovisas med en osäkerhet på 4 procentenheter med den nya designen, jämfört med en osäkerhet på 10 procentenheter med den tidigare designen. Den ökade precisionen medför att mer detaljerade slutsatser kan dras om barns levnadsförhållanden.

I tidigare omgångar av Barn-ULF har undertryckning av skattningar förekommit, dvs. att skattningar inte har redovisats då de har bedömts ha för låg kvalitet. För att minska antalet undertryckta skattningar redovisades resultat för flera sammanslagna år, exempelvis 2018–2019. I Barn-ULF 2023 har inga undertryckningar skett vare sig totalt eller bland redovisningsgrupper, vilket till stor del kan förklaras av den ökade urvalsstorleken. Därmed har den nya designen bidragit till att statistik om barns levnadsförhållanden kan redovisas i högre omfattning än tidigare.

Tabell 2. Felmarginaler (procentenheter) för ett urval av andelsskattningar i Barn-ULF
Jämförelse mellan tidigare och ny design.

Redovisningsgrupp	Besökt bibliotek			Är hemma hos kompisar minst en dag i veckan			Ofta stressad på grund av läxor eller prov		
	2018–2019	2023	Skillnad	2018–2019	2023	Skillnad	2018–2019	2023	Skillnad
Totalt, flickor	3	1	-2	4	1	-3	4	1	-3
Totalt, pojkar	4	1	-3	4	2	-2	3	1	-2
12–15 år, flickor	4	2	-2	4	2	-2	5	2	-3
12–15 år, pojkar	5	2	-3	5	2	-3	4	2	-2
16–18 år, flickor	5	2	-3	6	2	-4	7	2	-5
16–18 år, pojkar	7	2	-5	7	2	-5	6	2	-4
Hushållets högsta utbildningsnivå: gymnasial, flickor	6	3	-3	6	3	-3	8	3	-5
Hushållets högsta utbildningsnivå: gymnasial, pojkar	8	3	-5	8	3	-5	7	3	-4
Hushållets utbildningsnivå: eftergymnasial, flickor	4	1	-3	4	2	-2	5	2	-3
Hushållets utbildningsnivå: eftergymnasial, pojkar	5	2	-3	5	2	-3	4	1	-3
Bakgrund: utländsk, flickor	5	2	-3	9	3	-6	9	3	-6
Bakgrund: utländsk, pojkar	8	3	-5	10	4	-6	8	3	-5
Bakgrund: svensk, flickor	3	1	-2	4	1	-3	5	1	-4
Bakgrund: svensk, pojkar	5	2	-3	5	2	-3	4	1	-3

Källa: Barn-ULF 2018–2019 samt Barn-ULF 2023, Statistikdatabasen, SCB.

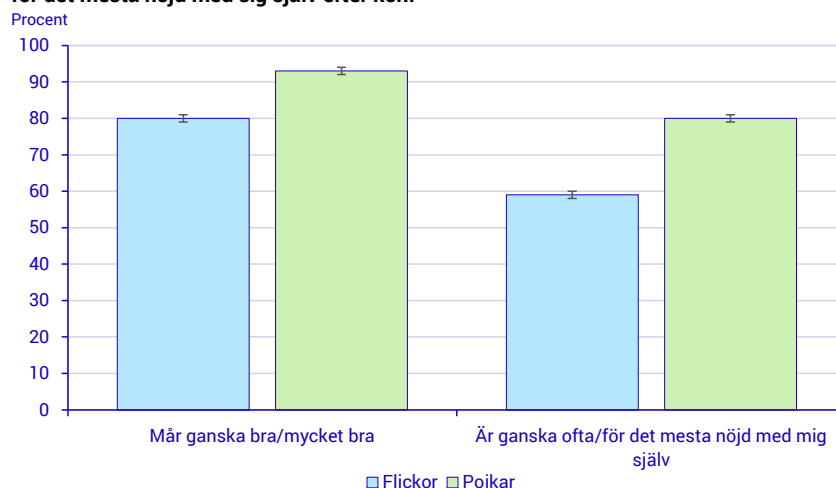
Resultat

I detta avsnitt redovisas ett urval av enkätsvaren presenterat utifrån några av redovisningsgrupperna som omnämns i avsnittet Redovisningsgrupper. Här uppmärksammas enbart statistiskt signifikanta eller säkerställda skillnader mellan olika grupper av barn. Felstaplar visar 95-procentigt konfidensintervall.

De flesta mår bra och är nöjda med sig själva

I diagram 1 redovisas andelar för flickor och pojkar i åldrarna 12–18 år som uppger att de mår mycket eller ganska bra samt de som uppger att de för det mesta eller ganska ofta känner sig nöjda med sig själva. Resultaten visar tydligt att de flesta mår bra och ofta känner sig nöjda med sig själva men det är i allmänhet skillnader mellan pojkar och flickor. 80 procent flickor och 93 procent av pojkarna anger att de mår mycket eller ganska bra. På frågan: ”Hur ofta känner du dig nöjd med dig själv?” är skillnader i pojkars och flickors svar än tydligare: 59 procent av flickorna anger att man för det mesta eller ganska ofta känner sig nöjd med sig själv, motsvarande andel för pojkarna är 80 procent.

Diagram 1. Andel 12–18-åringar som mår ganska eller mycket bra samt är ganska eller för det mesta nöjd med sig själv efter kön.

Områdestyperna beskriver likheter och skillnader i socioekonomisk status på lägre geografiska nivåer. Det är en klassificering av Regionala statistikområden (RegSO). Klassificeringen bygger på ett index som baseras på hur områden förhåller sig till varandra avseende tre indikatorer: ekonomisk standard, andelen med förgymnasial utbildningsnivå samt andelen som är långtidsarbetslösa och/eller har långvarigt ekonomiskt bistånd. Utifrån värdet på det socioekonomiska indexet klassificeras ett RegSO i en av fem områdestyper.

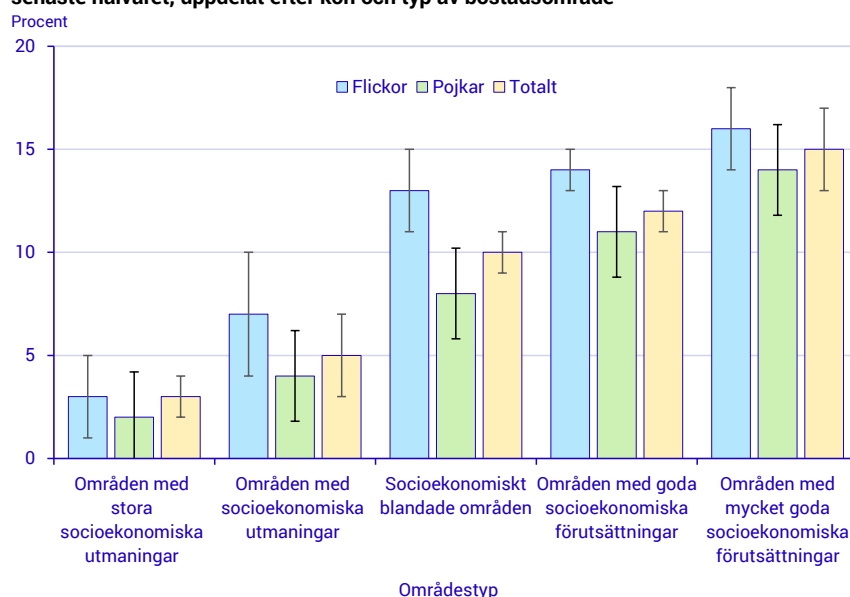
Pojkar och flickor från välbärgade bostadsområden dricker alkohol oftare

De allra flesta pojkar och flickor i 12–18 års åldern har inte druckit alkohol någon gång under det senaste halvåret. Vid en närmare granskning av det fåtal som har druckit kan ett mönster skönjas, dels utifrån kön, dels utifrån vilken typ av bostadsområde som man är bosatt i, se diagram 2.

Förutom områden med stora- och de med socioekonomiska utmaningar skiljer sig de övriga tre från varandra när det gäller den totala andelen pojkar och flickor i 12–18 års åldern som druckit alkohol den senaste månaden. Andelarna för respektive områdestyp är: 3 procent för områden med stora socioekonomiska utmaningar, 5 procent i områden med socioekonomiska utmaningar, 10 procent i socioekonomiskt

blandade områden, 12 procent i områden med goda socioekonomiska förutsättningar och 15 procent i områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar. Det är statistiskt säkerställda skillnader i andelar flickor och pojkar som bor i socioekonomiskt blandade områden samt områden med goda socioekonomiska förutsättningar: 13 respektive 14 procent för flickor och 8 respektive 11 procent för pojkar. I de fall det är skillnader mellan pojkar och flickor så är andelen flickor större, tendensen är att ju mindre socioekonomiska utmaningar ett område har, desto större andel 12–18-åringar har druckit alkohol.

Diagram 2. Andelen 12–18-åringar som har druckit alkohol minst en gång under det senaste halvåret, uppdelat efter kön och typ av bostadsområde

Detta diagram visar fördelningen av pojkar och flickor som druckit alkohol minst en gång den senaste månaden under det senaste halvåret efter kön och bostadsområdestyp som andelar av helheten. Observera att skalan på y-axeln är lägre än 100%, vilket innebär att varje stapel representerar en del av helheten och inte hela.

Diagram 2 innehåller precis som diagram 1 så kallade konfidensintervall. Förenklat kan sägas att i de fall konfidensintervallen inte överlappar varandra så är skillnaden i andelar statistiskt säkerställd.

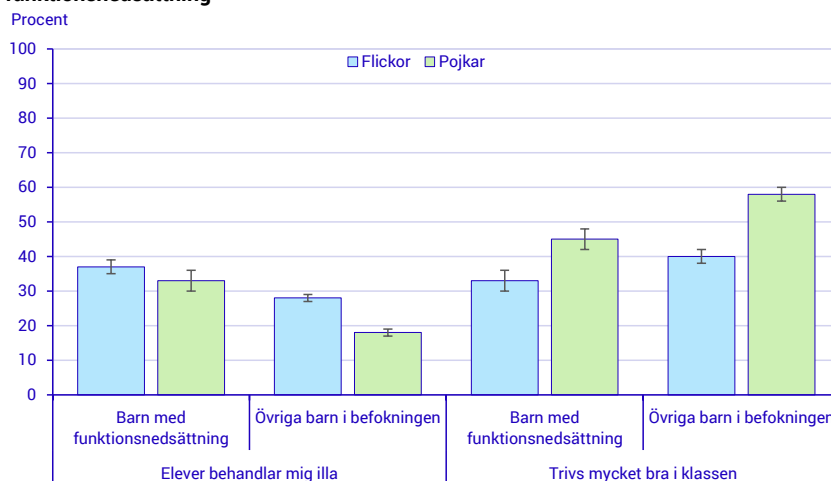
Barn med funktionsnedsättning blir sämre behandlade- och trivs sämre i sin klass

Diagram 3 visar svarsfördelningen på två indikatorer. En fråga berör om det hänt att någon elev behandlat respondenten illa under det senaste halvåret, den andra anger andelen respondenter som trivs mycket bra i klassen. Skattade andelar redovisas efter kön och funktionsnedsättning. 23 procent av 12–18-åringar som inte har någon funktionsnedsättning uppger att någon elev har behandlat dem illa under det senaste halvåret, medan motsvarande andel för dem med funktionsnedsättning är 35 procent.

Huruvida man trivs mycket bra i sin klass skiljer sig åt mellan såväl dem som har och inte har funktionsnedsättning och mellan pojkar och flickor. Bland 12–18-åringar som inte har någon funktionsnedsättning

uppges 40 procent av flickorna och 58 procent av pojkarna att de trivs mycket bra i klassen. Motsvarande andelar för flickor och pojkar med funktionsnedsättning är 33 procent för flickorna och 45 procent av pojkarna.

Diagram 3. Andel 12–18-åringar som blivit illa behandlade av elev under det senaste halvåret samt andelar som trivs mycket bra i klassen efter kön och förekomst av funktionsnedsättning

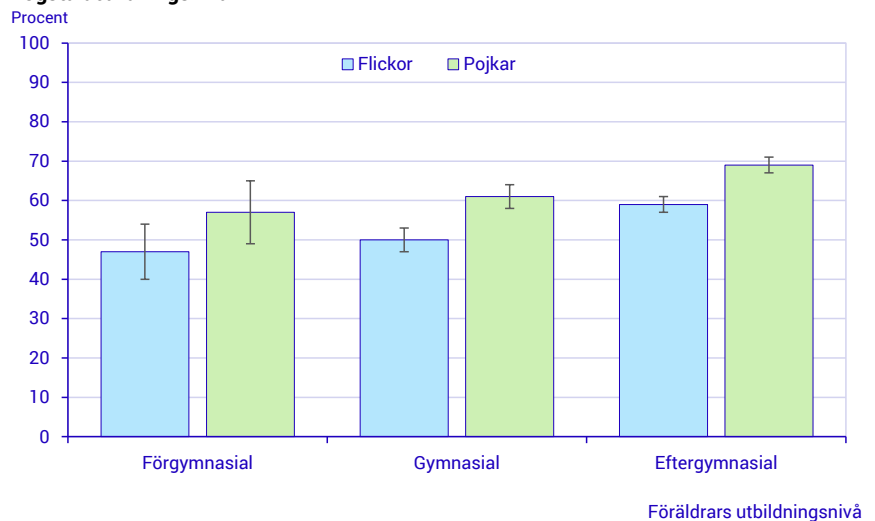

Barn till föräldrar med eftergymnasial utbildning får oftast hjälp med läxor

Diagram 4 visar andelen 12–18-åringar som anger att de ofta får hjälp med läxor då de behöver det efter kön och föräldrarnas högsta utbildningsnivå. Pojkar och flickor som har föräldrar med grundskola som sin högsta utbildningsnivå skiljer sig inte åt när de gäller deras tillgång till läxhjälp. I sammanhanget kan nämnas att denna grupp är liten till antalet varför osäkerheten i skattningarna är relativt stor jämfört med antalet barn som har föräldrar med gymnasial och eftergymnasial utbildning, där skillnaderna mellan könen kan säkerställas.

Skillnader mellan pojkar och flickor som har föräldrar med gymnasial och eftergymnasial utbildning kan konstateras såväl mellan könen som mellan barn till föräldrar med gymnasial- och eftergymnasial utbildning som högsta utbildning. 50 procent av flickorna och 61 procent av pojkarna till föräldrar med högst gymnasial utbildning uppger att de ofta får hjälp med läxor då de behöver det. Motsvarande andelar för barn till föräldrar med eftergymnasial utbildning är 59 procent för flickor och 69 procent för pojkar. För pojkar och flickor som har föräldrar med en förgymnasial utbildning som högsta utbildning får 52 procent hjälp då de behöver. Över lag uppger flickor att de har mindre tillgång till hjälp med läxor än vad pojkar gör. Könsskillnader kan dock inte säkerställas för pojkar och flickor som har föräldrar med högst förgymnasial utbildning.

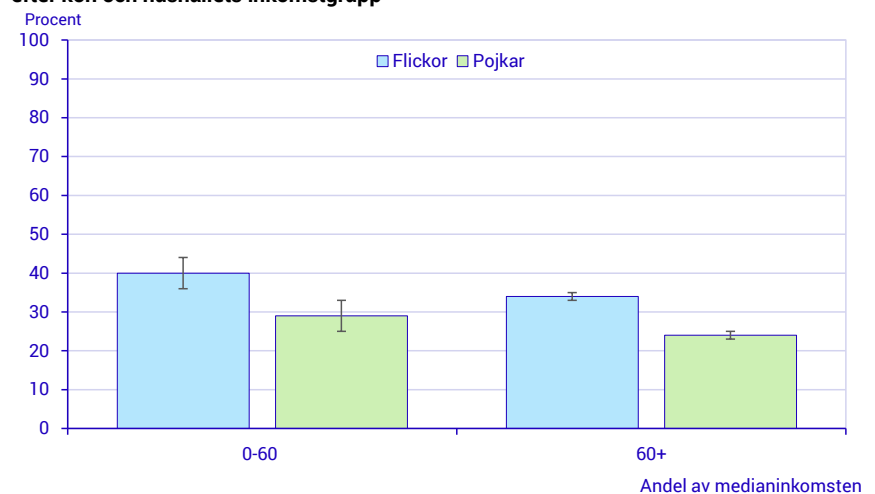
Diagram 4. Andel 12–18-åringar som ofta får hjälp med läxorna efter kön och föräldrars högsta utbildningsnivå

Fler flickor än pojkar har inte råd att köpa sådant som andra jämnåriga har

Diagram 5 visar fördelningen av pojkars och flickors svar efter hushållets inkomst på indikatorn om de under det senaste halvåret inte kunnat köpa något som andra i deras ålder har för att det kostade för mycket. Oavsett hushållets inkomstgrupp så upplever en större andel flickor än pojkar i åldern 12–18 år att de inte har råd att köpa sådant som andra jämnåriga har. 40 procent av flickor som tillhör ett hushåll med en inkomst som ligger i intervallet 0–60 procent av medianinkomsten i landet upplever detta medan motsvarande andel för pojkar är 29 procent. Motsvarande andelar för flickor och pojkar som tillhör ett hushåll som har 60 procent eller mera av medianinkomsten är 34 procent för flickor och 24 procent för pojkar.

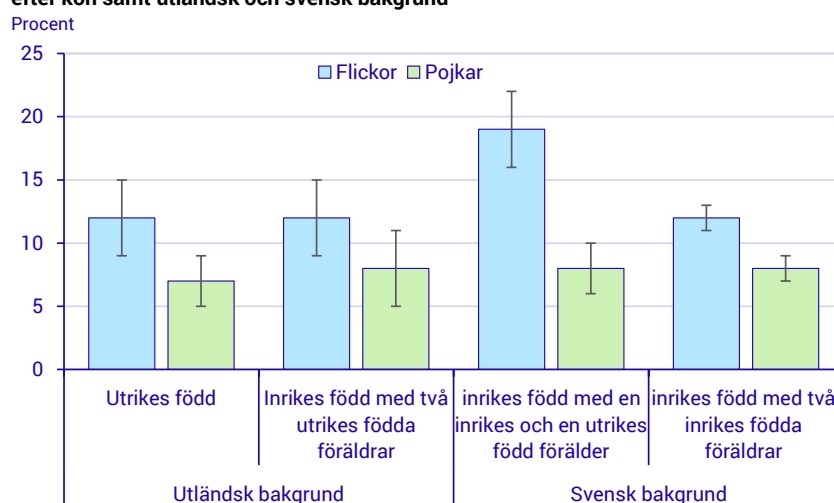
Diagram 5. Andel 12–18-åringar som inte har råd att köpa sådant som jämnåriga har efter kön och hushållets inkomstgrupp

Bland dem som skolkar är majoriteten svenskfödda flickor med en inrikes resp. en utrikes född förälder

De allra flesta flickor och pojkar i 12–18 årsåldern har inte skolkat under det senaste halvåret. Bland dem som har gjort det sticker en kategori ut, nämligen flickor födda i Sverige med en mamma eller pappa som är född utomlands, se diagram 6. 19 procent av dessa har skolkat minst en gång i månaden det senaste halvåret, motsvarande andel för pojkar är 8 procent. Andelen för alla andra flickor ligger på 12 procent och för pojkar på mellan 7 och 8 procent. Det är endast statistiskt säkerställda skillnader mellan flickor och pojkar med svensk bakgrund.

Diagram 6. Andel 12–18-åringar som har skolkat minst en gång det senaste halvåret efter kön samt utländsk och svensk bakgrund

Detta diagram visar fördelningen av pojkar och flickor som skolkat minst en gång per månad under det senaste halvåret efter kön och utländsk eller svensk bakgrund som andelar av helheten. Observera att skalan på y-axeln är lägre än 100%, vilket innebär att varje stapel representerar en del av helheten och inte hela.

Referenser

SCB, 2019. *Bortfallsmönster i Undersökningarna av barns levnadsförhållanden 2010–2017*, Örebro: SCB.

SCB, 2022, *Insamlingsmetod i Undersökningarna av barns levnadsförhållanden: Experiment och metodval*, *Levnadsförhållanden* 2022:1, Örebro: SCB.

SOU 2023:95. *Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola.*